

Jaarverslag 2019-2020

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag van de Colleges financieel toezicht over de jaren 2019 en 2020. U was gewend om jaarlijks – naast de wettelijk voorgeschreven halfjaarrapportages per college – een verslag van de colleges te ontvangen. Daarin werd verslag gedaan van de uitgevoerde werkzaamheden en vaak een specifiek thema behandeld. In 2021 hebben we voor het eerst een halfjaarrapportage, voor de eerste helft van 2021, in vernieuwde vorm opgesteld met betrekking tot alle eilanden waar wij als toezichthouder actief zijn. Daarmee is ook de structuur van de separate jaarverslagen komen te vervallen. Vanaf 2021 ontvangt u over elk halfjaar een rapportage waarin wij alle relevante informatie (en eventuele separate thema's) over onze werkzaamheden zullen behandelen. Dit verslag over de jaren 2019 en 2020 is dus het laatste jaarverslag. In dit verslag vindt u een overzicht van de uitgevoerde werkzaamheden en de belangrijkste punten uit de advisering. De Colleges financieel toezicht waren in 2019 als volgt samengesteld:

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. Raymond Gradus - Lid op voordracht van het Koninkrijk, tevens voorzitter
H.G.J. (Henk) Kamp - Lid op voordracht van Nederland
G. (Gregory) Damoen - Lid op voordracht van Curaçao
R. (Russell) Voges - Lid op voordracht van Sint Maarten

College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. (Raymond) Gradus - Lid op voordracht van het Koninkrijk, tevens voorzitter
H.G.J. (Henk) Kamp - Lid op voordracht van Nederland
Dr. mr. H.A. (Hellen) van der Wal - Lid op voordracht van Aruba

College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Prof. dr. (Raymond) Gradus - Lid op voordracht van het Koninkrijk, tevens voorzitter
H.G.J. (Henk) Kamp - Lid op voordracht van Nederland
H. (Herbert) Domacassé - Lid op voordracht van Bonaire, Sint Eustatius en Saba

In juni 2020 veranderde de samenstelling van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba. mr. Glenn Thodé werd toen als lid van het Cft namens de Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba benoemd. Hij volgde de heer Domacassé op, die na drie jaar per 1 juli 2020 terugtrad als lid van het Cft BES.

Het jaar 2019 stond voor Curaçao in het teken van een advies tot aanwijzing en het in januari met Nederland ondertekend Groeiakkoord. Voor Sint Maarten stond het jaar 2019, evenals 2017 en 2018, in het teken van wederopbouw en herstel van de financiën van het land. Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba werden de gemoederen met name bezig gehouden door het financieel beheer dat op Bonaire van onvoldoende niveau blijft, de tijdelijke Wet taakverwaarlozing op Sint Eustatius en de bijzondere uitkeringen en de daardoor ontstane druk op de begroting voor met name Saba.

De coronacrisis veranderde de wereld vanaf 2020. De financiële, economische en sociale gevolgen van de pandemie waren ook voor het Caribisch deel van ons Koninkrijk zeer ingrijpend. De (ei)landen zijn in grote mate afhankelijk van het toerisme, dat met de sluiting van de luchtruimen en de havens volledig stilviel. Bedrijven ondervonden grote gevolgen en de (ei)landen kampten met begrotingstekorten door fors teruggelopen inkomsten en additionele uitgaven. Liquiditeitssteun was noodzakelijk. Naast de reguliere advisering over het begrotingsproces, adviseerden het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten en het College Aruba financieel toezicht de Rijksministerraad (RMR) over liquiditeitssteun aan de landen en de bijbehorende voorwaarden. De openbare lichamen werden meegenomen in de Nederlandse steunmaatregelen.

In 2020 brachten de colleges, in aanvulling op de reguliere taken, zevenentwintig keer een advies uit aan de RMR over liquiditeitssteun of daaraan gerelateerde onderwerpen. Als professioneel en onafhankelijk toezichthouder en adviseur van de RMR hebben de colleges hopelijk een positieve bijdrage kunnen leveren aan het opvangen van de gevolgen van de coronacrisis zonder daarbij het belang van duurzaam houdbare overheidsfinanciën uit het oog te verliezen.

Prof. dr. Raymond Gradus

Inhoudsopgave

Werkzaamheden in beeld.....	5
Werkzaamheden	6
Aruba	6
Curaçao	7
Sint Maarten	8
Bonaire, Sint Eustatius en Saba	10

Werkzaamheden in beeld

2019: **108** adviezen
 2020: **113** adviezen

Begroting
 2019: 31
 2020: 20

AUA	CUR	SXM	BES
7	8	8	8
3	5	2	10

Verantwoording
 2019: 6
 2020: 4

AUA	CUR	SXM	BES
0	2	2	2
1	1	0	2

Uitvoering
 2019: 19
 2020: 15

AUA	CUR	SXM	BES
3	4	4	8
3	3	3	6

Liquiditeit
 2019: 2
 2020: 27

AUA	CUR	SXM	BES
0	0	2	0
10	10	7	0

Waarvan RMR

2019: 1
 2020: 21

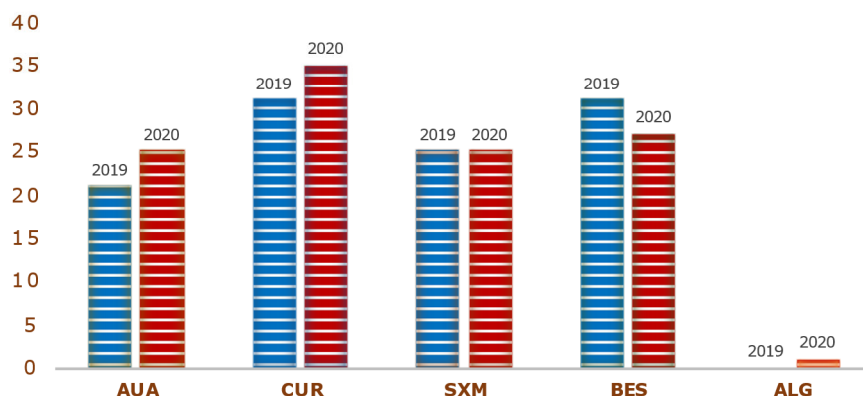
2019: 1
 2020: 3

Overig
 2019: 50
 2020: 47

AUA	CUR	SXM	BES	ALG
11	17	9	13	0
8	16	13	9	1

AANTAL ADVIEZEN

Werkzaamheden

In onderstaande paragrafen worden, per (ei)land, de hoofdpunten weergegeven van de adviezen, brieven en reacties die de colleges schreven in de jaren 2019 en 2020.

Aruba

2019

De eerste helft van 2019 stond voor Aruba in het teken van de beoordeling van de begroting 2019, de uitvoeringsrapportages over het vierde kwartaal 2018 en het eerste kwartaal van 2019. Het hoor- en wederhoortraject naar aanleiding van de vastgestelde begroting 2019 leidde tot een bericht aan de Rijkswinsterraad (RMR) op 15 maart 2019, waarin het College Aruba financieel toezicht (CAft) oordeelde dat het onvoldoende informatie had verkregen van Aruba om het realiteitsgehalte van de begroting te kunnen vaststellen. Het CAft kon evenmin beoordelen, of Aruba zich met de vastgestelde begroting 2019, inclusief de meerjarenraming, begaf op het pad van solide, transparante en houdbare overheidsfinanciën. Ook de eerste uitvoeringsrapportage 2019 leidde tot een hoor- en wederhoortraject, mede omdat aan geen van de genoemde voorwaarden uit het CAft-bericht aan de RMR van 15 maart 2019 werd voldaan. Bij ontvangst van de eerste uitvoeringsrapportage 2019 ontving het CAft geen meerjarig integraal belastinghervormingsplan, waardoor het realiteitsgehalte van de meerjarige belastingramingen wederom niet kon worden vastgesteld.

Het CAft heeft, op basis van de vastgestelde begroting 2019 en de ontwerpbegroting 2020, in de tweede helft van 2019 moeten constateren dat er nog onvoldoende stappen waren gezet om tot duurzame overheidsfinanciën te komen. Structurele bezuinigingen op de personeelslasten moesten nog nader worden uitgewerkt en de besluitvorming over de belastinghervormingen was niet afgerond. De afspraken in het kader van het protocol van 22 november 2018, dat met Nederland werd overeengekomen, werden niet volledig nagekomen: de Landsverordening Aruba financieel toezicht was niet aangepast, de wettelijke normen waren verlopen en niet alle begrotingsregels werden opgevolgd. De uitkomsten van de besluitvorming over de ontwerpbegroting 2020 en de advisering daarop door het CAft zouden worden afgewogen bij het besluit van de RMR over het al dan niet geven van een aanwijzing aan het bestuur van Aruba.

2020

De eerste drie maanden van het jaar 2020 stonden in het teken van de begroting 2020 en het invoeren van belastinghervormingen. Tijdens het reguliere bezoek van het CAft aan Aruba in februari 2020 heeft het CAft geconstateerd dat de ontwerpbegroting nog niet bij de Staten ter vaststelling was ingediend. Dit klemde des te meer, omdat daardoor de invoering van een aantal belastingmaatregelen en besparingen vertragingen opliep. Het CAft adviseerde om een onafhankelijke commissie in te stellen die, na doorlichting van met name de overheidsuitgaven, mogelijke efficiëntieverbeteringen en kostenbesparingen voor de begroting 2021 in beeld zou kunnen brengen. Daarnaast adviseerde het CAft om een inhaalslag te maken ten aanzien van de begrotings- en verantwoordingscyclus en verzocht het om voortgangsinformatie te verstrekken over de nulmeting inzake het financieel beheer.

Vanaf de tweede helft van maart werd de aandacht door de coronacrisis verlegd. De financiële, economische en sociale gevolgen van de pandemie zijn ook voor Aruba zeer ingrijpend geweest. De economie van Aruba is bijna geheel afhankelijk van het toerisme. Door eerst het stilleggen van het grensoverschrijdende personenverkeer en daarna het opleggen van beperkingen aan het binnenlandse personenverkeer had de economische activiteit een forse terugval. Voor de begroting van het land betekende dit een acute terugval van de inkomsten, terwijl door de introductie van noodzakelijke maatregelen de uitgaven toenamen.

Op 25 maart 2020 heeft Aruba een verzoek gedaan aan de Rijksministerraad (RMR) om op grond van artikel 23 van de LAft af te mogen afwijken van de normen genoemd in artikel 14 en het protocol van 21 november 2018. De RMR heeft daarmee ingestemd en het CAft gevraagd om te adviseren over de liquiditeitsbehoefte van Aruba. Tevens had het CAft een rol bij de toetsing van voorwaarden die door Nederland bij de verstrekking van liquiditeitsleningen werden gesteld.

In het tweede halfjaar 2020 heeft het CAft aan Aruba advies uitgebracht bij de tweede en derde uitvoeringsrapportage (UR) 2020, de vastgestelde begrotingswijziging 2020 en de ontwerpjaarrekeningen 2016 tot en met 2018. Op verzoek van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) adviseerde het CAft net als in het eerste halfjaar 2020 ook over de liquiditeitsbehoefte van Aruba, de benodigde liquiditeitssteun en afwijkingen van de normen uit de LAft. Verder heeft het CAft een controleopdracht verstrekt aan een externe accountant om de opzet en de uitvoering van de loonsubsidieregeling voor het tweede kwartaal van 2020 te beoordelen. In november 2020 is er een onderlinge regeling getekend tussen Aruba en Nederland inzake voorwaarden liquiditeitssteun inclusief een landspakket met maatregelen gericht op het realiseren van structurele hervormingen in Aruba. Ook is Aruba akkoord gegaan met de inhoud van het voorstel van de consensus Rijkswet Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO). Aruba ontving in 2020 AWG 414 miljoen aan liquiditeitssteun in de vorm van leningen vanuit Nederland.

Curaçao

2019

De eerste helft van 2019 stond voor het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) voornamelijk in het teken van de beoordeling van de begroting 2019. Het Cft concludeerde dat Curaçao voor het derde achtereenvolgende jaar niet aan de wettelijke norm van een sluitende gewone dienst zou voldoen en adviseerde de RMR om het land een aanwijzing te geven om de baten en lasten in de begroting meerjarig in evenwicht te brengen. In juli 2019 besloot de Rijksministerraad (RMR) de aanwijzing te geven. In augustus 2019 tekende Curaçao hiertegen beroep aan. Daarnaast diende Curaçao bij Nederland een verzoek in om, op basis van artikel 25 van de Rijkswet financieel toezicht (Rft) en in het kader van de effecten van de Venezolaanse crisis op de Curaçaose economie, af te mogen wijken van de begrotingsnormen van de Rft. De RMR stemde niet in met het verzoek van Curaçao. Ten aanzien van een eventuele herfinanciering van de in 2020 aflopende obligatielening van ANG 100 miljoen adviseerde het Cft om met Nederland in overleg te treden. In juli 2019 is Curaçao tot een onderlinge regeling gekomen met de regering van Nederland, het zogeheten Groeiakkoord, waarin afspraken zijn gemaakt over het bieden van substantiële, concrete en directe hulp aan Curaçao op domeinen waar hervormingen noodzakelijk zijn.

Curaçao heeft het tweede halfjaar van 2019 een aantal inkomstenverhogende maatregelen ingevoerd, zoals opgenomen in het Groeiakkoord, waaronder het verhogen van de accijnzen, verhoging van de omzetbelasting bij invoer en de verhoging van de afvalstoffenbelasting. Helaas kreeg Curaçao in augustus 2019 te maken met een brand in het kantoor van de Landsontvanger. Een effect hiervan was dat de belastinginkomsten in de laatste maanden van het jaar lager zijn uitgevallen.

In november 2019 is het nieuwe ziekenhuis, het Curaçao Medical Center (CMC), geopend. Het Cft toonde bijzondere aandacht voor de realisatie van het nieuwe ziekenhuis, vanwege de omvang van het project en de mogelijke meerjarige budgettaire risico's voor de landsbegroting. Om de hogere exploitatiekosten van het CMC ten opzichte van het oude Sint-Elisabeth Hospitaal te ondervangen werd eind 2018 de taskforce marktordening en financiering zorgsector (TMFZ) ingesteld om te onderzoeken welke kostenbesparingen in de gezondheidszorg mogelijk waren. TMFZ bracht in 2019 een eindrapport uit, waarin bezuinigingsmaatregelen werden aanbevolen welke een besparing van ANG 70 miljoen per jaar moesten opleveren in de periode januari 2020 tot en met december 2024.

Het Cft heeft in het jaar 2019 onder andere geadviseerd over de jaarrekeningen 2014 tot en met 2017, de planning en controle van de jaarrekening 2018, de vierde uitvoeringsrapportage 2018, de eerste, tweede en derde uitvoeringsrapportage 2019, de begroting 2019, de begroting 2020 en het leenverzoek betreffende het nieuwe ziekenhuis.

2020

De eerste maanden van het jaar 2020 stonden voor Curaçao vooral in het teken van de aanwijzing en de uitvoering van het Groeiakkoord. Vanwege de coronacrisis adviseerde het Cft niet alleen over de begroting, uitvoering en verantwoording, maar op verzoek van de minister van BZK adviseerde het Cft ook over de liquiditeitsbehoefte van Curaçao, de benodigde liquiditeitssteun en afwijkingen van de normen uit de Rft. In maart 2020 heeft Curaçao de RMR verzocht om op grond van artikel 25 lid 1 van de Rft af te mogen wijken van de normen zoals genoemd in artikel 15 van de Rft, vanwege de impact op de overheidsfinanciën van de coronapandemie. De RMR ging hiermee akkoord. Het tweede halfjaar van 2020 begon met een voorzichtig herstel van de economie door het aantrekken van het toerisme door de heropening van de grenzen. Door de toename in coronabesmettingen en de aanpassing van het reisadvies in Nederland in het bijzonder heeft het herstel zich echter niet doorgezet.

In oktober 2020 verzond het Cft een brief naar het land om haar zorgen te uiten over de houdbaarheid van de sociale fondsen en het achterblijven van de realisatie van de taakstelling van ANG 70 miljoen in de zorg die de meerkosten van het nieuwe ziekenhuis moeten dekken. Betreffende de in 2019 gegeven aanwijzing had het besluit op het beroep als resultaat dat de aanwijzingen ten aanzien van de begroting 2019, de compensatie van de tekorten van 2017 en 2018 en het inhalen van de kortlopende schulden aan de Sociale Verzekeringsbank en het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC) kwamen te vervallen. In vervolg hierop besloot de RMR in november 2020 dat de aanwijzing na het Kroonberoep alleen nog zou bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen APC en Curaçao en zo mogelijk aanvullende aflossingen uit de overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

In november 2020 is er een onderlinge regeling getekend tussen Curaçao en Nederland inzake voorwaarden liquiditeitssteun inclusief een landspakket met maatregelen gericht op het realiseren van structurele hervormingen in Curaçao. De plannen van het Groeiakkoord werden hierin meegenomen. Ook is Curaçao akkoord gegaan met de inhoud van het voorstel van de consensus Rijkswet Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO). Curaçao ontving in 2020 ANG 668 miljoen aan liquiditeitssteun in de vorm van leningen vanuit Nederland. Het Cft heeft in 2020 onder andere geadviseerd over controle op de jaarrekening 2019, de vierde uitvoeringsrapportage 2019, de eerste, tweede en derde uitvoeringsrapportage 2020, de begroting 2020, de begroting 2021 en het Giro-dossier.

Sint Maarten

2019

Het jaar 2019 stond, evenals 2017 en 2018, in het teken van wederopbouw en herstel van de financiën van het land Sint Maarten. Ook in 2019 verwachtte Sint Maarten het begrotingsjaar af te sluiten met een tekort. Het jaar 2019 stond voor het Cft met name in het teken van de begrotingsvoorbereiding 2019, de vaststelling van de begroting 2019 en de begroting 2020. De begroting 2019 was pas in augustus 2019 vastgesteld en in gebruik genomen. Omdat de vaststelling van de begroting 2019 voorwaarde was voor het kunnen opstarten van een aantal belangrijke projecten, is bij de voortgang van deze projecten vertraging opgetreden. Het Cft ontving medio september 2019 de ontwerpbegroting 2020 en adviseerde hierop begin oktober. Eind 2019 was er nog geen sprake van een vastgestelde begroting 2020. Op 22 september 2019 viel het kabinet Leona-Marlin II en werd het demissionair tot aan het aantreden van de interim-regering Jacobs op 19 november 2019. De interim-periode van dit kabinet was tot aan de installatie van de nieuwe regering na de verkiezingen in januari 2020.

Gezien het verwachte begrotingstekort over 2020 diende Sint Maarten een verzoek in bij de Rijksministerraad (RMR) om op grond van artikel 25 van de Rft voor het begrotingsjaar 2020 af te mogen wijken van de normen van artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht (Rft). Ten aanzien van een eventuele herfinanciering van de in 2020 aflopende lening van ANG 50 miljoen adviseerde het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) Sint Maarten om met Nederland in overleg te treden.

Tijdens de bezoeken van het College aan Sint Maarten in februari, juni en oktober 2019 besprak het College bovenstaande onderwerpen. In het bijzonder legde het College de nadruk op het structureel op orde krijgen van de begroting, het financieel beheer en het tot uitvoering brengen van de noodzakelijke plannen, waaronder de belastinghervormingen. Tevens vroeg het College nadrukkelijk aandacht voor de noodzaak om de achterstand bij de jaarrekeningen in te lopen om daarmee ook de Staten in staat te stellen hun parlementaire controletaak naar behoren uit te voeren.

In deze verslagperiode heeft het Cft advies uitgebracht op de vastgestelde jaarrekeningen 2012, de jaarrekening 2016, de vastgestelde tweede begrotingswijziging 2017, de vastgestelde eerste begrotingswijziging 2018, de vierde uitvoeringsrapportage 2018, de eerste drie uitvoeringsrapportages van 2019, de herziene ontwerpbegroting 2019, de nota van wijziging bij de ontwerpbegroting 2019, de maandrapportages 2019, de vastgestelde begroting 2019, een leenaanvraag voor kapitaalinvesteringen, de ontwerpbegroting 2020. Ten behoeve van besluitvorming in de Rijksministerraad (RMR) heeft het Cft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geadviseerd over de actuele liquiditeitspositie en de liquiditeitsbehoefte van Sint Maarten voor 2019 en 2020.

2020

Op 28 maart 2020 startte de nieuwe regering, kabinet Jacobs II. Hiermee heeft Sint Maarten de tiende regering sinds 10.10.10. Voor Sint Maarten lag de nadruk in 2020 - nog als gevolg van de orkanen Irma en Maria - in het teken van verdere wederopbouw en herstel van de financiën van het land Sint Maarten. De coronapandemie bracht hierin abrupt verandering. De financiële, economische en sociale gevolgen van de pandemie zijn ook voor Sint Maarten zeer ingrijpend. Sint Maarten is in grote mate afhankelijk van het toerisme, dat met de sluiting van het luchtruim en de haven volledig stilviel. De bedrijven ondervonden hiervan grote gevolgen en de overheid van Sint Maarten kampte met fors teruglopende inkomsten, terwijl de uitgaven stegen. Als gevolg van de coronacrisis verschoof de focus van het Cft van het reguliere begrotingsproces naar de advisering van de Rijksministerraad (RMR) over liquiditeitssteun en de bijbehorende voorwaarden. In september 2015 gaf de RMR een aanwijzing aan Sint Maarten. Aangezien Sint Maarten niet aan deze aanwijzing voldeed, heeft de RMR op 18 april 2019 besloten deze te verlengen en te voorzien van nieuwe termijnen. Sint Maarten heeft op 31 juli 2019 bij het concept van de aangepaste aanwijzing zijn zienswijze gegeven. Op 30 juni 2020 was de verlengde aanwijzing nog niet ter definitieve besluitvorming aan de RMR aangeboden.

Op 12 mei 2020 ontving het Cft de vastgestelde begroting 2020 van Sint Maarten. In deze begroting waren de financiële gevolgen voor het land van de coronacrisis zo veel als mogelijk verwerkt. In het advies van 20 mei 2020 op de vastgestelde begroting constateerde het Cft dat niet alle aanbevelingen van het Cft bij de ontwerpbegroting waren verwerkt in de vastgestelde begroting. Hierop heeft het Cft additionele aanbevelingen gedaan, waaronder het volledig en aantoonbaar verwerken van de met Nederland gemaakte afspraken over maatregelen ter verbetering van de justitiële keten van Sint Maarten en het realiseren van additionele besparingen ter dekking van onderdelen van het steunpakket die niet gedekt werden door liquiditeitssteun. Vervolgens verzocht het Cft Sint Maarten om op grond van artikel 12 lid 4 van de Rft aan te geven in hoeverre en op welke wijze rekening gehouden zal worden met de hiervoor genoemde aanbevelingen. Het Cft ontving deze reactie van Sint Maarten op 5 juni, waarin een begrotingswijziging per 15 juli 2020 werd aangekondigd.

In 2020 is ANG 184 miljoen aan liquiditeitssteun toegekend, waarvan ANG 9 miljoen als voorschot voor 2021. Een groot deel van de liquiditeitssteun (ANG 50 miljoen) had betrekking op het aanzuiveren van het liquiditeitssaldo

dat in 2019 als gevolg van het begrotingstekort, aanzienlijk was gedaald. De RMR kende de derde tranche liquiditeitssteun en het voorschot vierde tranche liquiditeitssteun toe op 22 december.

Op 22 december 2020 tekenden Sint Maarten en Nederland een regeling inzake liquiditeitssteun inclusief een landspakket waarin maatregelen zijn opgenomen die zijn gericht op het realiseren van structurele hervormingen in Sint Maarten. Ook ging Sint Maarten akkoord met de inhoud van het voorstel van de consensus Rijkswet Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling.

In deze verslagperiode heeft het Cft aan Sint Maarten advies uitgebracht op de herziene versie van de ontwerpbegroting 2020, de vierde uitvoeringsrapportage 2019, de vastgestelde begroting 2020, de begrotingswijziging 2020 en de eerste drie uitvoeringsrapportages over 2020. Het Cft adviseerde daarnaast op verzoek van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de RMR over de toepassing van artikel 25 van de Rft, de actuele liquiditeitspositie, de liquiditeitsbehoefte van Sint Maarten voor 2019, de tranches liquiditeitssteun voor 2020, de door het land aangereikte pakketten aan hervormingen en de mate van afwijking van de begrotingsnormen.

Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Bonaire

2019

Het jaar 2019 stond in het teken van een plan van aanpak voor verbetering van het financieel beheer. De accountant heeft bij de jaarrekeningen van 2018 en 2019 wederom een oordeelonthouding voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid afgegeven. In het bestuursakkoord 2018-2022 zijn meerdere afspraken gemaakt tussen het Openbaar Lichaam Bonaire en de Staat der Nederlanden ter verbetering van het financieel beheer, waaronder het opstellen van een nieuw verbeterplan financieel beheer (verbeterplan 2.0). De resultaten van dit verbeterplan moeten leiden tot een goedkeurende accountantsverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid bij de jaarrekening 2021. In september 2019 werd het verbeterplan financieel beheer door het bestuurscollege geaccordeerd.

De ontwerpbegroting 2020 is op 7 augustus 2019 bij het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) ingediend voor advies. Het Cft concludeerde in zijn advies van 21 augustus dat de ontwerpbegroting 2020 in onvoldoende mate voldeed aan de criteria van de Wet FinBES en het Besluit Begroting en Verantwoording BES (BBV BES). Het Cft heeft het bestuurscollege geadviseerd om vóór aanbidding aan de eilandsraad de ontwerpbegroting te voorzien van een aanvullende onderbouwing en de personeelslasten realistisch te begroten. Ook de onderhoudslasten dienden toegelicht te worden en de middelen uit de BES infrastructuurfonds dienden te worden begroot. Het OLB heeft deze onderwerpen in de aangepaste begroting in voldoende mate toegelicht. Op 20 november 2019 is de vastgestelde begroting doorgeleid naar de minister van BZK ter besluitvorming. De minister heeft op 18 december 2019 de begroting 2020 goedgekeurd conform het Cft advies.

De vastgestelde begroting 2020 van Bonaire is tijdig bij het Cft ingediend ter doorgeleiding naar de minister van BZK. Bonaire heeft als zodanig aan de wettelijke verplichting van indiening conform de Wet FinBES voldaan. Het Cft heeft in het jaar 2019 onder andere geadviseerd over de jaarrekening 2018, de vierde uitvoeringsrapportage 2018, de eerste, tweede en derde uitvoeringsrapportage 2019 en de begroting 2020.

2020

Het jaar 2020 stond in het teken van het verbeteren van financieel beheer mede door uitvoering van het verbeterplan 2.0. Het Cft constateerde in 2020 een aantal verbeteringen in de kwaliteit van de aangeleverde OB 2021, maar zag over het algemeen onvoldoende voortgang ten aanzien van het verbeterplan financieel beheer. Het Cft sprak tijdens de virtuele collegereis in oktober 2020 opnieuw met het bestuurscollege over de noodzakelijke

verbetering van het financieel beheer. Tijdens dit gesprek werd de nadruk gelegd op een urgente uitvoering van de bestaande plannen voor onder meer versterking van het ambtelijk apparaat. In reactie op de derde UR 2020 bracht het Cft de mogelijkheid om afspraken te maken met het bestuurscollege ter verbetering van het financieel beheer, op grond van artikel 34 lid 4 van de Wet FinBES, opnieuw onder de aandacht. Het Cft verzocht het bestuurscollege daarom om het Cft maandelijks te informeren over de voortgang van de uitvoering van het verbeterplan. Op 15 november 2020, de wettelijk vereiste uiterste datum, had het Cft geen vastgestelde begroting ontvangen. Het Cft informeerde hierop het bestuurscollege dat op 18 november de staatssecretaris van BZK zou worden bericht over het uitblijven hiervan. De staatssecretaris van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verzocht het Cft op 20 november 2020, conform artikel 20 lid 1 van de Wet FinBES, hem te berichten over het uitblijven van de vastgestelde begroting.

Het bestuurscollege bood de OB 2021 op 25 september 2020 aan het Cft voor advies. De OB toonde een tekort van USD 1,9 miljoen, mede vanwege inkomstenderving en de hogere lasten als gevolg van de coronacrisis. Om de begroting in evenwicht te brengen en te voldoen aan artikel 15 lid 2 van de Wet FinBES stelde het bestuurscollege voor om USD 2 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken. Het Cft stemde in met dit voorstel. Het Cft concludeerde in zijn advies van 12 oktober 2020 dat de OB, ondanks kwaliteitsverbeteringen, nog in onvoldoende mate voldeed aan de criteria van de Wet FinBES en het Besluit Begroting en Verantwoording BES (BBV BES). Net als bij de begroting 2020 adviseerde het Cft om bij de OB 2021 de personeelslasten te voorzien van een toereikende toelichting voor de begrote vacatures en daarbij rekening te houden met de bestaande procedures en doorlooptijden voor het invullen van de vacatures.

Het Cft had op de wettelijk vereiste, uiterste datum van 15 november 2020 geen vastgestelde begroting ontvangen. Het Cft informeerde hierop het bestuurscollege dat op 18 november de staatssecretaris van BZK zou worden bericht over het uitblijven hiervan. De staatssecretaris van BZK verzocht het Cft op 20 november 2020, conform artikel 20 lid 1 van de Wet FinBES, hem te berichten over het uitblijven van de vastgestelde begroting. Op 2 december 2020 stelde het Cft overeenkomstig de Wet FinBES een ontwerp voor de begroting 2021 op. Het secretariaat gebruikte hiervoor de in september ontvangen concept OB, opgesteld door het bestuurscollege. Het Cft adviseerde de staatssecretaris van BZK daarbij een aantal voorwaarden te verbinden aan de goedkeuring van de begroting. De eilandsraad van Bonaire stelde op 2 december 2020 de begroting vast. De staatssecretaris van BZK verleende op 18 december 2020 goedkeuring aan de door de eilandsraad vastgestelde begroting en gaf daarbij onder meer aan dat het OLB de voorwaarden zoals door het Cft geadviseerd diende op te volgen.

Op 27 oktober 2020 stelde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de samenstelling van de collectieve sector van Bonaire opnieuw vast. Uit het rapport van het CBS bleek dat er – naast het openbaar lichaam zelf – twintig entiteiten tot de collectieve sector werden gerekend. Het Cft beoordeelt de rentelastnorm van de collectieve sector, die volgens artikel 11 lid 2 van de Wet FinBES gemiddeld maximaal nul procent mag bedragen. Voor de toetsing van de rentelastnorm van Bonaire conform artikel 11 lid 4 van de Wet FinBES diende het Cft per eind juni 2020 over de voorlopige cijfers 2019 van de entiteiten in de collectieve sector te beschikken. Echter, het Cft beschikte slechts over de jaarrekening 2019 van één entiteit. Door het nalaten van het OLB om tijdig de jaarrekeningen van de collectieve sector met het Cft te delen, kan het Cft niet aan deze wettelijke verplichting voldoen. Het Cft heeft in het jaar 2020 onder andere geadviseerd over de jaarrekening 2019, de vierde uitvoeringsrapportage 2019, de eerste, tweede en derde uitvoeringsrapportage 2020 en de begroting 2021.

Sint Eustatius

2019

Sinds 7 februari 2018 was de Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius (wet taakverwaarlozing) van kracht voor Sint Eustatius. In de wet taakverwaarlozing was in artikel 7 lid 1 opgenomen dat de artikelen 9 tot en met 12 en 17 tot en met 39 van de Wet FinBES niet gelden ten aanzien van het openbaar lichaam Sint Eustatius. Als gevolg daarvan was Sint Eustatius vanaf dat moment uitgezonderd van het toezicht dat door het Cft wordt

uitgeoefend. Het Cft diende wel betrokken te blijven bij onder andere de financiële ontwikkelingen van het openbaar lichaam.

2020

De wet herstel voorzieningen is sinds 7 juli 2020 van kracht. Hiermee is de bestuurlijke ingreep op Sint Eustatius formeel verlengd en is de Tijdelijke wet taakverwaarlozing ingetrokken. Met de wet herstel voorzieningen worden de op grond van de wet taakverwaarlozing tot stand gekomen voorzieningen geleidelijk, in vier fases, afgebouwd totdat er sprake is van een reguliere bestuurlijke situatie. De overgang tussen de fases is gekoppeld aan de mate waarin Sint Eustatius aan de gestelde voorwaarden voldoet. Het Cft heeft op grond van de wet herstel voorzieningen sinds juli 2020 weer de taak om – vooralsnog alleen – bij de ontwerpbegrotingen van Sint Eustatius te adviseren. In dat kader adviseerde het Cft op 7 december 2020 bij de ontwerpbegroting (OB) 2021 van Sint Eustatius.

Saba

2019

De ontwerpbegroting 2020 is op 16 oktober 2019 door het Cft ontvangen voor advies conform de Wet FinBES. Het Cft heeft op 31 oktober 2019 hierop geadviseerd. Het Cft heeft geoordeeld dat de ontwerpbegroting 2020 in voldoende mate voldoet aan de in de Wet FinBES en de BBV BES opgenomen criteria. De begroting 2020 is op 13 november 2019 vastgesteld door de eilandsraad en op 3 december 2019 goedgekeurd door BZK, conform het advies van het Cft.

Saba heeft ten aanzien van de jaarrekeningen 2014 tot en met 2019 goedkeurende accountantsverklaringen gekregen voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. Hieruit blijkt dat Saba in staat is om het financieel beheer op een adequaat niveau te houden. Het Cft heeft in het jaar 2019 onder andere geadviseerd over de jaarrekening 2018, de vierde uitvoeringsrapportage 2018, de eerste, tweede en derde uitvoeringsrapportage 2019 en de begroting 2020.

2020

Door maatregelen die zijn genomen tijdens de coronacrisis waren activiteiten, zoals de implementatie van de accountantsaanbevelingen bij de jaarrekening 2018 en het overbrengen van externe financiële expertise om medewerkers van de afdeling financiën te trainen, in het eerste halfjaar van 2020 stilgelegd. In de tweede helft van het jaar werkte Saba met de accountant verder aan verschillende projecten om het financieel beheer op een hoger niveau te brengen, met speciale aandacht voor het verhogen van de capaciteit binnen de afdeling financiën. Er vond een reorganisatie plaats bij de afdeling financiën en de Ontvanger. Dit was noodzakelijk, omdat de vertraging in de afronding van de uitvoeringsrapportages niet alleen werd veroorzaakt door de coronacrisis, maar ook door technische en capaciteitsproblemen. Het ministerie van BZK stelde in het vierde kwartaal van 2020 additionele middelen beschikbaar voor de verbetering van het financieel beheer en het versterken van de uitvoeringskracht van het ambtelijk apparaat. Het Cft zal de voortgang van de verbeteracties ook in 2021 blijven monitoren.

Saba diende de OB 2021 op 16 oktober 2020 in bij het Cft ter advisering. Op 5 november 2020 bracht het Cft zijn advies uit aan het bestuurscollege van Saba. Het Cft concludeerde dat de OB in onvoldoende mate voldeed aan de in de Wet FinBES en het BBV BES opgenomen criteria, omdat de begroting meerjarig een tekort vertoonde. Het Cft adviseerde het bestuurscollege onder meer om de begroting (meerjarig) sluitend te maken voor deze aan de eilandsraad aan te bieden. De begroting werd vervolgens ongewijzigd vastgesteld en aan de staatssecretaris van BZK aangeboden. Het bestuurscollege diende op 11 december een eerste BW voor het jaar 2021 in bij het Cft voor advies. In deze BW is het advies van het Cft gevolgd. Saba stelde hiertoe voor een deel van het tekort voor 2021 te dekken via een onttrekking aan de algemene reserve. Ook overige aanbevelingen van het Cft werden in

voldoende mate opgevolgd, zodat het Cft positief op de BW kon adviseren. De begroting, inclusief wijzigingen via de eerste begrotingswijziging, werd op 16 december door de staatssecretaris van BZK goedgekeurd. Het Cft heeft in het jaar 2020 onder andere geadviseerd over de jaarrekening 2019, de vierde uitvoeringsrapportage 2019, de eerste, tweede en derde uitvoeringsrapportage 2020 en de begroting 2021.